

Ústavní soud

Joštova 625/8

660 83 Brno

DS: z2tadw5

Sp. zn.: (nepředchází)

- Stěžovatelé:**
1. **Wolfgang Habermann**, nar. XXX
 2. **Brigitte Großmann**, nar. XXX
 3. **Josephine Philomena Habermann**, nar. XXX
 4. **Julia-Sophie Habermannová**, nar. XXX
XXX

Zastoupení: Mgr. Robertem Cholenským, Ph.D., advokátem
Bolzanova 461/5, 618 00 Brno, DS: 764rs4p

Účastník: **Nejvyšší soud**
Burešova 571/20, 657 37 Brno, DS: kccaa9t

Vedlejší účastnice: **Vodovody a kanalizace Jablonné nad Orlicí, a. s.**, IČ: 48173398
Slezská 350, 561 64 Jablonné nad Orlicí, DS: wr5uy77

Ústavní stížnost

s návrhem na zrušení části právního předpisu, směřující proti:

1. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016,
č. j. 30 Cdo 254/2016-380,
2. rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 10. března 2015,
č. j. 3 Co 376/2013-291, a
3. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. července 2015,
č. j. 3 Co 376/2013-331,

podaná podle ustanovení § 72 odst. 1 písm. a) zákona č. 182/1993 Sb.,
o Ústavním soudu (dále jen „ZÚS“)

Elektronicky

Plné moci (4×)

Přílohy: dle textu; podle seznamu

I. Rekapitulace

[1] Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016, č. j. 30 Cdo 254/2016-380 (dále jen „*napadené usnesení*“), bylo podle ustanovení § 243c odst. 1 a 2 občanského soudního řádu (dále jen „*OSŘ*“) odmítnuto dovolání stěžovatelů směřující proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 10. března 2015, č. j. 3 Co 376/2013-291, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 31. července 2015, č. j. 3 Co 376/2013-331, neboť podle názoru Nejvyššího soudu stěžovatelé dostatečně nevymezili, v čem spatřují splnění podmínek přípustnosti dovolání, a proti dovolání proti nákladovému výroku je nepřípustné.

[2] Protože dovolání takové vymezení obsahuje a proti napadenému usnesení nelze brojit žádnými dalšími opravnými prostředky, stěžovatelům za této situace nezbývá než obrátit se na Ústavní soud touto ústavní stížností, neboť postupem Nejvyššího soudu bylo zasaženo do jejich práva na přístup k soudu a na spravedlivý proces.

[3] Jak je vysvětleno dále, z důvodu opatrnosti stěžovatelé touto ústavní stížností napadají rovněž obě citovaná rozhodnutí odvolacího soudu.

Důkaz: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016, č. j. 30 Cdo 254/2016-380 – v příloze
rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. března 2015, č. j. 3 Co 376/2013-291 – v příloze
usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. července 2015, č. j. 3 Co 376/2013-331 – v příloze

II. Stížní body

II.A Přípustnost dovolání

[4] Budiž předesláno, že otázka podmínek přípustnosti dovolání a jejich posuzování Nejvyšším soudem patří k pravidelným tematům náleзовé judikatury Ústavního soudu, a tato situace se nikterak nezměnila ani po poslední novelisaci ustanovení § 237 OSŘ, ba naopak se ukazuje, že tato novelisace nesplnila to, co se od ní očekávalo, a nevnesla do otázky přípustnosti tohoto mimořádného opravného prostředku jasná a logická pravidla, jak dlouhodobě požaduje nejen Ústavní soud, ale i Evropský soud pro lidská práva.

[5] Další komplikaci představuje, že Nejvyšší soud nerespektuje naléhání Ústavního soudu, aby se při svém rozhodování řádně věnoval namítanému porušení základních práv dovolatelů (*pars pro toto* náleze ze dne 10. května 2005, sp. zn. IV. ÚS 128/05, ECLI:CZ:US:2005:4.US.128.05¹), a o tento důvod opřená dovolání odmítá.

¹<http://nalus.usoud.cz/Search/GetText.aspx?sz=4-128-05>

[6] V napadeném usnesení Nejvyšší soud uvádí:

„Dovolatelé vymezují otázku tvrzené přípustnosti jimi podaného dovolání tvrzením, že obdobný právní případ není doposud v judikatuře dovolacího soudu vyřešen, přičemž s odkazem na ustanovení § 237 o. s. ř. obecně zmiňují všechny čtyři procesním předpisem stanovené alternativy přípustnosti dovolání – to však, aniž by je výše vyloženým způsobem konkretizovali (resp. přiléhavě konkretizovali). Již to samo o sobě vylučuje možnost, aby dovolací soud sám o sobě dospěl k závěru, že dovolání je v označené věci přípustné.

Nelze přitom souhlasit s tvrzením dovolatelů, pokud mají za významné, že otázka přiměřeného zadostiučinění v případě nemajetkové újmy způsobené zásahem do užívání nemovitosti, nebyla dosud v praxi dovolacího soudu řešena. K tomu je třeba poznamenat, že jako určující podklad pro vymezení dovolání nelze považovat jakoukoliv právní otázku, která se na základě neurčité právní hypotézy dílčím způsobem odlišuje od jiných, dovolacím soudem již řešených právních otázek.“

[7] Takovou formulaci arci stěžovatelům nezbyvá než kvitovat s povzdechem, že požadavky Nejvyššího soudu, jak by mělo být doloženo splnění podmínek přípustnosti dovolání, poněkud upomínají na pohádkové „Jdi tam, nevím kam, a přines to, nevím co.“

[8] Stěžovatelé v dovolání poukázali na to, že dovolací soud ve své judikatuře doposud nikdy neřešil otázku přiměřeného zadostiučinění za neoprávněné odpojení přívodu vody do domácnosti žalobce, přičemž je-li v jeho rozhodovací praxi běžné podrobné, často až kasuistické vyčíslování nejrůznějších druhů náhrad (příkladmo v případě újmy na zdraví² nebo průtahů v soudním řízení³), je přirozené očekávat, že Nejvyšší soud bude stejným způsobem postupovat i u těchto případů a příkladmo stanoví rámcovou výši náhrady, která by za tento druh zásahu do osobnostního práva – v praktickém životě zdaleka nikoli výjimečný – měla být soudy přiznávána.

[9] Za stěžejní důvod přípustnosti dovolání však stěžovatelé označili fakt, že napadeným rozsudkem bylo zasazeno do jejich základních práv. S tím se Nejvyšší soud nijak nevypořádal, přestože je Ústavním soudem opakovaně upozorňován, že dovolání oprávněně namítající takový druh zásahu není oprávněně odmítat.

[10] Je proto na místě uzavřít, že postup Nejvyššího soudu ohledně posouzení přípustnosti dovolání je nepřijatelným formalismem a představuje zásah do základního práva stěžovatelů na přístup k soudu a na spravedlivý proces, s významným dopadem do jejich majetkových práv a do práva na ochranu soukromí, jemuž obecné soudy neposkytly ochranu.

² viz *Methodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)*, dostupná na adrese http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/ns_web.nsf/Metodika

³ viz sjednocující stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 13. dubna 2011, sp. zn. Cpjn 206/2010, in Rc 58/2011, ECLI:CZ:NS:2011:CPJN.206.2010.1, na http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/797E11C874BA6697C1257A4E0068A850?openDocument&Highlight=0,

II.B Nákladový výrok

[11] Pro úplnost je dlužno uvést, že stěžovatelé svým dovoláním zvláště nenapadli nákladový výrok napadeného rozsudku, nýbrž v § 13 svého dovolání poukázali na to, že i tento výrok je chybný. Protože jde o výrok akcesorický, byl by zrušen současně se zrušením výroku ve věci samé; stěžovatelé však přesto pokládali za potřebné upozornit na to, že rozhodnutí o nákladech řízení není v souladu se zákonem a s relevantní judikaturou, a Nejvyšší soud mohl a měl tuto skutečnost minimálně *obiter dicto* posoudit a odvolacímu soudu ji vytknout, jak ostatně ve svých rozhodnutích běžně činí.

II.C Rozhodnutí odvolacího soudu

[12] Z důvodu opatrnosti, pro případ, že by Ústavní soud dospěl k závěru, že dovolání bylo odmítnuto z důvodů závisejících na uvážení Nejvyššího soudu (§ 72 odst. 4 ZÚS), napadají stěžovatelé rovněž předchozí rozsudek odvolacího soudu a jeho doplňující usnesení.

[13] Jak stěžovatelé vysvětlili ve svém dovolání, těmito rozhodnutími došlo k zásahu do jejich základního práva na soukromí a rodinný život. Příslušnou argumentaci stěžovatelé *mutatis mutandis* opakují i na tomto místě:

[14] Odvolací soud dospěl k závěru, že žalovaná – tedy vedlejší účastnice v řízení o ústavní stížnosti – nezasáhla do osobnostního práva žalobců, tzn. stěžovatelů, protože „*především na žalobci a) a b) vázl dluh za dodávku pitné vody a bylo jím dostatečně známo, že pokud tento dluh uhradí, pak jim bude okamžitě dodávka vody obnovena.*“ Dále soud konstatoval, že „*z chování žalobců a) a b) lze dovodit, že zřejmě žalobcům absence dodávky pitné vody výrazně nevadila, neboť by jinak k uzavření písemné smlouvy o dodávce pitné vody, případně k jakémukoliv jednání o této dodávce se žalovaným nepochybně přistoupili dříve.*“

[15] Takové právní posouzení věci pomíjí skutečnost, soudem I. stupně správně zjištěnou a konstatovanou a odvolacím soudem nerevidovanou, že mezi stěžovateli a vedlejší účastnicí existoval v předmětné době právní spor týkající se, *inter alia*, úhrady za dodávku pitné vody, který byl posléze soudem pravomocně rozhodnut ve prospěch stěžovatelů, a dále, že vedlejší účastnici bylo obnovení dodávky předběžným opatřením soudu výslovně nařízeno.

[16] Jestliže se podle názoru odvolacího soudu měli stěžovatelé – řeč je v daném případě o prvních dvou stěžovatelích, neboť další dvě stěžovatelky, jejich děti, byly v té době nezletilé a nemohly o těchto otázkách samy rozhodovat – podvolit nátlaku vedlejší účastnice a uzavřít

s ní smlouvu za podmínek, které vedlejší účastnice vynucovala, znamenalo by to, že vedlejší účastníci je tím přiznáno právo nerespektovat vykonatelné rozhodnutí soudu a hájit své obchodní zájmy bez ohledu na to, co jí předběžným opatřením nařídil soud. Protiprávní jednání, ač soudem I. stupně správně konstatováno na straně vedlejší účastnice, je tím naprosto nepochopitelně přičteno stěžovatelům, kteří neudělali nic víc, než se svůj oprávněný zájem hájili – a vposledku i úspěšně obhájili – před soudem a nátlaku ze strany vedlejší účastnice se nepoddali.

[17] Takové právní posouzení věci je frapantně ústavně nekonformní.

[18] Vydal-li Okresní soud v Ústí nad Orlicí usnesení, jímž nařídil předběžné opatření a uložil vedlejší účastníci okamžitě obnovit zásobování domu užívaného stěžovateli pitnou vodou, nelze fakt, že vedlejší účastnice toto rozhodnutí nerespektovala, přičítat k tíži stěžovatelům a tvrdit, že se měli podvolit nátlaku vedlejší účastnice a na její podmínky přistoupit, když *nota bene* stěžovatelé následně v občanskoprávním sporu s vedlejší účastnicí uspěli. Je v hrubém rozporu se zásadami demokratického právního státu, aby jeden soudní orgán podobným způsobem popíral a zpochybňoval pravomoc orgánu jiného.

[19] Pokud napadený rozsudek uvádí, že „*je nepochybné, že každý člověk má právo na čisté životní prostředí, ovšem k jeho vytvoření také musí svým jednáním přispět a nikoliv pouze očekávat, že veškeré pohodlí, komfort a uspokojování základních životních potřeb pro zpříjemnění a lehkost života bude za něho činit jiný subjekt,*“ pak nezbyvá než vyslovit pochybnost, zda se odvolací soud se skutkovou situací a s rozsudkem soudu I. stupně vůbec seznámil, protože tyto závěry jsou za daných okolností zcela nepřiléhavé a vůbec neodpovídají tomu právnímu případu, o němž se v řízení rozhodovalo.

[20] Závěrem, pokud se týká výroku II napadeného rozsudku, jímž soud změnil prvostupňové rozhodnutí a rozhodl, že stěžovatelé nemají právo na náhradu nákladů řízení před soudem I. stupně, ten je v rozporu s tím, že soud I. stupně přiznal stěžovatelům právo na satisfakci formou omluvy, přičemž vedlejší účastnice tento výrok akceptovala a nepodala proti němu odvolání. Vrchní soud nevysvětlil, v čem je nákladový výrok chybný, omezuje se na – věcně nesprávnou – konstataci, že stěžovatelé ve věci neměli úspěch, čímž pominul, že stěžovatelů v základu svého nároku úspěšní byli a neuspěli toliko co do formy přiznané satisfakce.

[21] Zmíněná rozhodnutí proto zakládají zásah do základního práva stěžovatelů na ochranu soukromí a rodinného života, a pokud jde o nákladový výrok, na spravedlivý proces.

III. Návrh na zrušení části právního předpisu

[22] Za shora popsaných okolností vyvstává otázka, zda je vůbec současné znění ustanovení části čtvrté, hlavy třetí, tzn. §§ 236–243g OSŘ, upravující náležitosti dovolání a řízení o něm, souladné se základním právem na přístup k soudu a na spravedlivý proces.

[23] Jakkoli se *prima facie* jeví, že po novelisaci ustanovení § 237 OSŘ nemohou interpretační problémy vznikat a každému dovolateli je dána příležitost odůvodnit své dovolání tak, aby dovolací důvody pod toto ustanovení podřadil, z rozhodovací praxe Ústavního soudu (jen z recentní judikatury např. nálezy sp. zn. I. ÚS 354/15, I. ÚS 878/15, II. ÚS 1257/15, II. ÚS 2312/15) je zřejmé, že tomu tak není a tyto problémy přetrvávají či dokonce narůstají.

[24] Jak Ústavní soud vícekrát upozornil, nynější situace je dokonce horší než situace před novelou OSŘ v tom, že stěžovatel, jehož dovolání bylo odmítnuto nikoli z důvodů, jež závisejí na úvaze dovolacího soudu, ale pro vadu spočívající v nedostatečném vymezení důvodů zakládajících přípustnost dovolání, nemůže brojit ústavní stížností proti předchozímu rozhodnutí odvolacího soudu, nýbrž pouze proti tomuto odmítavému usnesení soudu dovolacího.

[25] Další problém pak představuje – nikoli výjimečná – situace, kdy rozhodnutí odvolacího soudu zasáhlo do základního práva dovolatele, avšak Nejvyšší soud po něm formalisticky vyžaduje, aby své námitky podřadil ustanovení § 237 OSŘ, přičemž dovolatel nemá možnost, jak na tyto námitky Nejvyššího soudu reagovat, neboť podle ustanovení § 241b odst. 3 OSŘ lze dovolání měnit a doplňovat toliko během dovolací lhůty; budiž podotknuto, že v rozhodované věci o tento případ nejde, neboť Nejvyšší soud se námitkou zásahu do základních práv stěžovatelů vůbec nezabýval, avšak k podobným situacím dochází velmi často, z poslední doby viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 10. února 2016, č. j. 30 Cdo 4860/2015-121.

[26] Výsledkem je stav, který pro dovolatele představuje popření požadavku právní jistoty a je efektivně odepřením práva na soudní ochranu.

[27] Proto je na místě subsidiární návrh, aby Ústavní soud příslušnou část OSŘ jako ústavně nekonformní – případně i s odloženou účinností – zrušil a dal tak zákonodárci možnost upravit otázku přípustnosti dovolání ústavně konformním způsobem.

IV. Přípustnost a včasnost ústavní stížnosti

[28] Proti napadenému usnesení nemají stěžovatelé možnost bránit se žádným dalším opravným prostředkem, nezbývá jim tedy než se obrátit na Ústavní soud ústavní stížností.

[29] Napadené usnesení bylo stěžovatelům prostřednictvím jejich právního zástupce doručeno dne 16. srpna 2016, tato ústavní stížnost je proto podávána ve lhůtě dvou měsíců ve smyslu ustanovení § 72 odst. 3 a 4 ZÚS.

V. Závěrečný návrh

Ze všech těchto důvodů stěžovatelé navrhují, aby Ústavní soud po projednání jejich ústavní stížnosti vydal tento

n á l e z :

1. Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016, č. j. 30 Cdo 254/2016-380, došlo k zásahu do základního práva stěžovatelů na přístup k soudu a na spravedlivý proces.
2. Rozsudkem Vrchního soudu v Praze ze dne 10. března 2015, č. j. 3 Co 376/2013-291, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 31. července 2015, č. j. 3 Co 376/2013-331, došlo k zásahu do práva stěžovatelů na ochranu soukromí a rodinného života a na spravedlivý proces.
3. Toto rozhodnutí se proto r u š í .
4. Ustanovení §§ 236–243g zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů, jsou v rozporu se základním právem na přístup k soudu a na spravedlivý proces.

5. Tato ustanovení se proto r u š í.

V Brně dne 9. září 2016

Wolfgang Habermann

Brigitte Großmann

Josephine Philomena Habermann

Julia-Sophie Habermannová

Seznam příloh:

1. *plné moci (4×)*
2. *usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. června 2016, č. j. 30 Cdo 254/2016-380*
3. *rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 10. března 2015, č. j. 3 Co 376/2013-291*
4. *usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. července 2015, č. j. 3 Co 376/2013-331*

